

Vad tillför evolutionspsykologin?

Att utmåla kritik som riktats mot det man företräder som ett uttryck för något annat och ovidkommande är ett beprövat försök att undgå kritiken. **JP Roos** och **Anna Rotkirch** (R&R) gör just detta när de påstår att filosofers sätt att diskutera naturvetenskaperna är ett resultat av förlorade maktpositioner.

För min egen del kan jag konstatera att målet inte är att företräda eller försvara filosofin. Målet är att försöka främja en kritisk diskussion. Bra filosofi kännetecknas av en sådan diskussion, men även filosofiska idéer ska granskas kritiskt. (Ordet "kritik" avser en analytisk inställning, inte en förutfattad negativ inställning.)

Min kritik riktar sig mot de anspråk som görs inom det evolutionspsykologiska fältet. Anspråken blir märkliga eftersom forskarna inte förstår den egna verksamhetens gränser. I min artikel skrev jag att evolutionspsykologin försöker få till stånd ett förtroendeutövande om vardagsspråkets giltighet. Frågan kan lyda "Vad är solidaritet – egentligen?". Den lyder så eftersom svar som ges utanför evolutionspsykologin uppfattas som bristfälliga – av evolutionspsykologerna själva.

Jag påstår, att om vi förstår ordets innebörd så vet vi vad solidaritet är. R&R sätter både "vi" och "vet" inom citattecken. Varför? Jo, därför enligt dem så räknas inte "vi" som inte sysslar med vetenskap; det vi "vet" om solidaritet kan aldrig vara en korrekt beskrivning. Vi känner ju inte till solidaritetsbeteendets funktion.

Här stöter vi på en gräns. Frågan om ett mänskligt drags *biologiska* funktion leder oss inte till en mer grundläggande förståelse av det draget. Frågan "Vilket är beteendets grundläggande funktion?" aktualiseras enbart i ett sammanhang där dylika frågor framstår som relevanta. En evolutionspsykologisk undersökning är ett sådant sammanhang. Men ponera att vi, efter att ha hört om människor som agerat till förmån för varandra, uppfattade frågan "Vilken är handlingens funktion?" som nödvändig för en djupare förståelse. En evolutionspsykologisk undersökning skulle inte kunna tillföra något som dolde att vi inte förstår vad det innebär att agera solidariskt.

R&R gillar inte att jag avvisar solidaritet som ett vetenskapligt problem. Märk väl: vill de beskriva solidaritet som ett "problem" så måste de anta att sådana handlingar i första hand framstår som evolutionära paradoxer. "I första hand", det vill säga, eftersom även detta drag kan "förklaras" med hjälp av det naturliga urvalet.

Uppmärksamma den evolutionspsykologiska krumbukten: något som kallas "solidaritet" iaktas; man tänker sig, att trots ordets innebörd (ett

kännetecknande drag hos solidaritet är att man gör något till förmån för någon av egen fri vilja) så måste det bakom beteendet ligga en mekanism; man förklarar mekanismen utgående från den evolutionära processen.

Slutsats: "solidaritet", handlingen vars kännetecken man utgick ifrån, är nu en fråga om anpassning. Kvar blir naturligtvis ett vardagligt pladder, men evolutionspsykologin, tänker sig anhängarna, känner dock till beteendets verkliga *orsak*. Detta är ett exempel på att inte förstå vilka anspråk som är meningsfulla – och vilka som inte är det.

Avslutningsvis några korta kommentarer. R&R kallar mig "evolutionskritiker". *Evolutionsteorin* är en vetenskaplig teori, den bästa förklaringsmodell vi har av vår biologiska historia. Därför är den också värd en kritisk diskussion. Evolutionsteoretisk forskning är inte farlig för omgivningen. Den är enbart, sett till vissa yttringar, förvirrad.

Det finns inget sådant som "bara" våldtäkt. Man inser detta utan evolutionspsykologins hjälp.

R&R uppmanar mig att exemplifiera ett påstående som saknar empirisk grund. Samtidigt nämner de en "fundamental utgångspunkt" – en inbyggd mekanism för överlevnad och fortplantning. Bevisbördan faller på dem: ifall solidaritet är något som måste förklaras ur en evolutionär synvinkel, och förklaringens utgångspunkt är "fundamental", hur bevisar de då empiriskt att solidariska handlingar är betingade?

Dan Lolax

Ikaros redaktion ber alla debattörer att begränsa sina inlägg till 2500 nedslag (mellanslag inkluderade). Inlägg som är längre än så kortas i allmänhet ner.

Debattartiklar kan sändas till ikaros@abo.fi